

Tweede Kamer der Staten-Generaal

Vaste Kamercommissie Volksgezondheid, Welzijn & Sport

Amsterdam, 28 november 2022

Betreft: Zelfredzame dakloze gezinnen zonder regiobinding

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie VWS,

Op 7 december 2022 staat o.a. het onderwerp Aanpak dakloosheid op de agenda van uw commissie. Daarom wil ik namens de kinderombudsmannen van Rotterdam, Den Haag en Amsterdam uw aandacht vragen voor een groep dakloze gezinnen en kinderen, die overal onder de radar verdwijnt en nergens geholpen wordt, omdat ze wel beschikken over een Nederlands paspoort/verblijfstitel, maar geen binding hebben met een specifieke gemeente. In de praktijk betekent dat geen kans op een huis en geen opvang, niet in de gemeente waarin zij dat aanvragen, maar ook niet elders in Nederland. Geen gemeente voelt zich immers verantwoordelijk.

De gezamenlijke kinderombudsmannen hebben hierover op 17 juni 2022 een [brandbrief](#) gestuurd aan staatssecretaris Van Ooijen. In zijn antwoord heeft de staatssecretaris volstaan met een verwijzing naar het programma 'Een thuis voor iedereen'. Los van de tijd die het zal duren voor dit programma in voldoende mate verwezenlijkt is, zal het de gezinnen/kinderen waar wij uw aandacht voor vragen ook nooit een oplossing bieden. Waar geen gemeente zich voor hen verantwoordelijk voelt, staan zij niet op wachtlijsten etc., die ooit kans op een dak boven hun hoofd kunnen geven. Opvang voor gezinnen met kinderen is in Nederland alleen beschikbaar voor gezinnen die onvoldoende in staat zijn om voor zichzelf te zorgen, via gemeenten en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Maar gezinnen en kinderen die als 'zelfredzaam' worden beoordeeld en niet bij een gemeente horen, hebben geen recht op die gemeentelijke opvang. Dat is inmiddels door meerdere rechters en de Centrale Raad van beroep bevestigd.

Als kinderombudsmannen hebben wij regelmatig te maken met gezinnen die om deze reden letterlijk op straat staan. Bij het weigeren van (nood of crisis)opvang gaan onze gemeenten er van uit dat deze gezinnen uiteindelijk door een netwerk opgevangen zullen worden. Wij horen echter steeds vaker over gezinnen die weliswaar ergens kunnen slapen – vaak op wisselende adressen, een paar dagen in een kerk, op kosten van liefdadigheidsorganisaties – maar in een situatie die voor de kinderen niet aanvaardbaar is en in strijd met diverse bepalingen uit het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind. Kinderen moeten bijvoorbeeld overdag buiten blijven, verblijven met het hele gezin in kleine en onhygiënische kamers, kunnen door wisselende logeeradressen niet naar school (waardoor school als veilige plek in hun leven ontbreekt) en weten, als ze wel naar school gaan, niet waar ze na school naar toe kunnen, et cetera. Om over de gevallen van misbruik en geweld op het opvangadres nog maar te zwijgen, dit soort onvrijwillige

logeesituaties escaleert helaas makkelijk. Deze onwenselijke situaties zijn in strijd met onder andere artikel 9, 16, 27 en 28 van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK), waarin het recht op onderdak, gezinsleven en scholing wordt gegarandeerd. Op de Staat rust daarbij de verantwoordelijkheid om ouders te helpen om de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van hun kinderen te verwezenlijken. Zie bijvoorbeeld artikel 27, derde lid, IVRK, waarin expliciet over huisvesting wordt gesproken.

Wij maken ons ernstig zorgen over de invloed die dit gebrek aan een stabiele basis op deze kinderen heeft en nog zal hebben. We horen ook regelmatig over problemen met de (daklozen)uitkering van ouders omdat zij hun logeerplek niet mogen/kunnen of durven te geven aan de uitkeringsinstantie, waardoor het gezin in extreme armoede door moet leven. De gezinnen die wij spreken zijn om uiteenlopende redenen bang om hulp te zoeken, waardoor hun kinderen onder de radar verdwijnen. Als er wel hulpverlening betrokken is, staat die met lege handen. Nog te vaak wordt aangeboden om kinderen ergens onder te brengen, maar zonder hun ouders. Een aanbod in strijd met artikel 9 van het IVRK, maar dat maakt kinderen en hun ouders niet minder bang voor een dergelijke 'oplossing' van hun huisvestingsprobleem.

De absolute uitzichtloosheid van deze gezinnen raakt ons diep. Anders dan bijvoorbeeld kinderen van statushouders hebben zij immers nergens recht op opvang. Geen enkele gemeente wil verantwoordelijk zijn voor deze kinderen.

In onze gemeenten wordt (nog) niet bijgehouden hoe vaak aan gezinnen en kinderen opvang wordt geweigerd omdat zij geen regiobinding hebben. Daardoor is ook niet duidelijk hoe het vervolgens met deze kinderen gaat, of zij een stabiel logeeradres vinden, (jeugd)hulp krijgen, naar school kunnen etc. Als kinderombudsmannen horen wij hun verhalen vaak als het te laat is en de kinderen ernstig beschadigd zijn. Met als wrange bijkomstigheid dat het gezin tegen die tijd vaak niet meer zelfredzaam is en dus alsnog in aanmerking komt voor hulp op basis van de Wmo. Vele maanden te laat en vol trauma's die vermeden hadden kunnen worden als eerder opvang was gegeven¹.

De kinderombudsmannen vragen u om erkenning van deze groep en de omstandigheid dat zij nergens recht op huisvesting of opvang hebben. Wij vragen u om met de staatssecretaris na te denken over mogelijke noodoplossingen die deze kinderen een stabiele thuisbasis kunnen geven. Ook als dat niet in een echt huis is. Deze kinderen mogen niet langer onder de radar verdwijnen.

---

¹ Overigens heeft de GGD Amsterdam op uitdrukkelijk verzoek wel een aantal maanden bijgehouden om hoeveel gezinnen het gaat. Ervan uitgaande dat Rotterdam vergelijkbare cijfers kent en Den Haag, Utrecht en andere gemeenten wat minder, lijkt een grove schatting reëel dat het in heel Nederland gaat om ongeveer 1000 kinderen per jaar.

In de bijlage treft u een aantal beschrijvingen aan van gezinnen die wij de laatste tijd hebben gesproken. Voorts een link naar een filmpje van een vader die met zijn vrouw en kinderen de afgelopen maanden in een auto heeft verbleven. Voor uw informatie: via Defence for Children heeft deze vader inmiddels een tijdelijke woonplek, maar het maakt het voorbeeld niet minder duidelijk.

Dit probleem speelt vooral in de grote steden en wordt ook door onze eigen wethouders onderkend. Wij hopen dat door uw bemoeienis op korte termijn een oplossing voor deze kinderen mogelijk zal worden.

Met vriendelijke groet,
mede namens de Kinderombudsman Rotterdam en de Jeugdombudsman Den Haag,

Anne Martien van der Does
Kinderombudsman Amsterdam